

könyvtári rendszerre alapulva szerveződő „Learn Direct” centrumok létrehozása szintén lenyűgöző és öröndetes. Viszont sem a People’s Network, sem más felső- és felnőttoktatási könyvtári kezdeményezés eddig még nem jelent meg regionális szinten. Az angol régiók és regionális együttműködések korszakhatárhoz érkeztek. A múzeumok, levéltárak és könyvtárak számára létrejött regionális ügynökségek szponzorálása és támogatása közvetlenül a választott regionális képviselőtestülethez tartozik. Az alakuló környezetben a könyvtárak és információs centrumok legalább annyira fognak odafigyelni a régióra, mint a kormányra, mivel a befolyás és a támogatás a régióközpontokból ered.

Ez az új gondolkodásmód a korábbi 50-100 évben megtapasztalt együttműködési viszonyoktól radikálisan eltérő kereteket fog teremteni. A jövőben az

együttműködés lesz a tevékenység természetes, politikai, gazdasági és technológiai okokból megkerülhetetlen formája és kerete. Ahogyan a könyvtárak falak nélkülivé válnak, úgy válik szükségessé, hogy a könyvtárosok is falak nélkül gondolkodzanak és dolgozzanak. Ez gyakran ütközhet a nagy becsben tartott hagyományokkal és megszokott szakmai kultúrával. Ha viszont hatékonyabb hozzáférés lesz az eredménye, akkor itt az ideje változtatni.

WARREN, Geoff: The English experience – library and information services, delivering access collaboratively. = Interlending & Document Supply, 30. köt. 4. sz. 2002. p. 195–202./

(Marton Katalin)

Új ismereteket jelentő kifejezések a tudományos szövegek struktúrájában

Az új ismereteket jelentő kifejezések avagy a *neonímák* jelzik a tudományos dolgozatok alapvető részének, a diszkusszióknak a témáját. Ebből következik: korántsem csak elméleti, hanem gyakorlati jelentősége is van annak, hogy ezek hol helyezkednek el a szóban forgó dokumentumok szövegében. Szövegbeli pozícionáltságuknak ui. bizonyosan törvényszerűségeik vannak. Feltételezhető, hogy a szerző kiválasztotta *kommunikációs stratégia* határozza meg őket. A kommunikációs stratégia pedig egyebek mellett a kommunikációs célkitűzéstől, a leírás tárgyától, a feltételezett olvasótól függ.

Az a hét szövegelemzés, amelyet a referált cikk szerzője következtetései alátámasztására bemutat, szerinte sem elegendő arra, hogy messzemenő megállapításokat lehessen e dologban tenni, ám a megfigyelések statisztikai tényei mindenképpen megalapozzák annak kijelentését, hogy legalábbis két kommunikációs stratégia létezik. Az egyiket a *téma fokozatos kibontásával operáló stratégiának* nevezhetjük, a másikat pedig *áttörési stratégiának*.

Az első fokozatosan iterál az új fogalmak bevezetése felé a használt kifejezések növekvő szemantikai bonyolultságának sorrendjében. A második

stratégiára pedig az új kifejezéseknek a szöveg legelején való aktív exponálása jellemző, amit e fogalmak részletezése, azaz a csökkenő szemantikai bonyolultságú elővezetés követ.

A szöveg mindkét esetben tartalmazza a tudományos cikk valamennyi szükséges komponensét, úm. a feladat megjelölését, a kérdés történetét, az alkalmazott módszerek értékelését stb. Csupán e komponensek fajsúlya és elhelyezkedése más és más bennük.

Az átfogóbb, nagyságrendileg az ittenieket meghaladó vizsgálódások elmélyíthetik a tudományos cikkek kommunikációs struktúrájával kapcsolatos megállapításokat. Ez egyszersmind azt is jelentené, hogy a szöveges információk elemzési módszerkészlete általuk gazdagabbá válnék. Ez főként az automatizált indexelés, a kulcsszójegyzékek összeállítása terén volna hasznos.

ISKOROHOD'KO, E. F.: Terminy, vyražaušie novye znania, v strukture naučnyh tekstov. = Naučno-tehničeskā informāciā, 2. ser. 4. sz. 2001. p. 1–9./

(Futala Tibor)

Új szakasz a Könyvtári-Bibliográfiai Osztályozó Rendszer fejlesztésében

A Könyvtári-Bibliográfiai Osztályozó Rendszert (KBOR) annak idején Magyarországon rendszerint szovjet osztályozó rendszernek titulálták. Továbbéléséről-használatáról a legutóbbi évtizedben alig lehetett hallani. Most azonban – az Oroszországi Állami Könyvtár, az Oroszországi Nemzeti Könyvtár és az Oroszországi Tudományos Akadémia Könyvtára által 2000. november 1-jén aláírt fejlesztési nyilatkozatnak köszönhetően – ismét a szakmai érdeklődés tárgya lett.

A fejlesztési nyilatkozat leszögezi, hogy az ország három legjelentősebb könyvtára egymással kooperálva, közös anyagi-szervezeti-személyi feltételeket megteremtve lát hozzá a mai állapotában a szükségleteket kielégíteni nem tudó KBOR „rendbetételéhez”. A dokumentumban a feltételrendszer alapvető elemeinek megnevezésén kívül néhány elvi állásfoglalás is szerepel. Nevezetesen:

- A három könyvtár egyenrangú társszerzője az Oroszországi Föderáció nemzeti osztályozó rendszerének. (A nyilatkozathoz kapcsolódó interjú, amelyet É. R. Sukiasân, a KBOR főszerkesztője adott a *Biblioteka* c. folyóiratnak, azt is közli, hogy a társszerzők hozzájárulnak más nyelvekre történő hiteles fordításához, és ezért nem kívánnak jogdíjat követelni, egyébként azonban minden más szerzői jogi szabályt be kell tartani, nehogy „kalózfejlesztések” miatt torzuljon a rendszer.)
- A KBOR-nak a jövőben három változata lesz, úm. a teljes, a közepes és a rövidített változat. A teljes változat csak elektronikus formában készül, és részesül folyamatos fejlesztésben. A legsürgetőbb – 2005-ig elkészítendő – változat a közepes, amelyet kb. 7 kötetben kívánnak kiadni.
- A KBOR-ral kapcsolatban vállalt intellektuális felelősség egyaránt tartalmazza a fejlesztés-tökéletesítést, a számítógépi rendszerekben törté-

nő alkalmazás, a más osztályozó rendszerekkel való együttműködés iránt viselt felelősséget.

A Sukiasân-interjú áttekinti a KBOR eddigi „pályafutását”. Eszerint a rendszer alapozása a 60-as években indult a Szovjetunió nagykönyvtárainak közreműködésével. A most egyezsége lépő három nagykönyvtárban 450 munkatársat kizárólag erre a fejlesztési feladatra függetlenítettek. A munkákat V. Striganov miniszterhelyettes fogta össze. A KBOR első kiadása 8 év alatt fejeződött be (25 rész, 30 kötet). A 70-es és 80-as években a fejlesztési lendület igencsak alábbhagyott: különböző, akkor még könyvtártípusok szerinti kiadásait a Lenin Könyvtár (ma: Oroszországi Állami Könyvtár) gondozta. Az óhatatlanul szükséges fejlesztéseket a KBOR-t alkalmazó nagykönyvtárak végezték el, ami annyit is tesz: odalett a kezdeti egységesség.

A 90-es évek közepén az ország ideológiai-gazdasági-társadalmi rendszerének megváltozása miatt a KBOR közművelődési, illetve iskolai és gyermekkönyvtári változatait kellett átdolgozva közzétenni. Ez a mostani nyilatkozattal induló új fejlesztési szakasz „előjelének” tekinthető.

A Sukiasân-interjú végül a kiadandó példányszám és az „állandó raktáron tartást” vállaló kiadó problémáival foglalkozik. Noha még nem állnak pontos felmérési adatok rendelkezésre, a közepes változat kívánatos példányszámát 10-12 ezerre becsülik. A rövidített változatét – nyilvánvalóan – ennél is jóval többre.

/SUKIASÂN, Éduard Rubenovič: Novyj etap v razvitii BBK. = Biblioteka, 5. sz. 2001. p. 59–61./

(Futala Tibor)

A csehországi virtuális politechnikai könyvtár kezdetei

Csehországban kilenc műszaki és élettelen természettudományi nagykönyvtár 2000. március 28-án virtuális könyvtári társasággá nyilvánította magát. Tették ezt azért, hogy

- állományukat és szolgáltatásaikat virtuális módon egyesítsék,

- használóik körét szaktechnikailag is adekvát szolgáltatásokkal lássák el,
- a gazdagabb választék biztosítása érdekében egymással egyeztetett állománygyarapítást valósítsanak meg (főként a fejlett külföld elsősorban elektronikus folyóiratterméséből).